

FARKLI ÜNİVERSİTELERDEKİ DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ORTODONTİ UZMANLIĞINA BAKIŞ AÇILARI

Perspectives of Dental Students at Different Universities on Orthodontics

Specialization

Türkan SEZEN ERHAMZA¹ , Ebru İLHAN KOÇAK¹ ,

Saadet ÇINARSOY CİĞERİM² , Burçin AKAN³

¹Kırıkkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti A.D., KIRIKKALE, TÜRKİYE

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti A.D., VAN, TÜRKİYE

³İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti A.D., İZMİR, TÜRKİYE

ÖZ

Amaç: Çalışmamızın amacı, farklı üniversitelerdeki diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin uzmanlık seçiminde rol oynayan önemli kriterleri tanımlamak, ortodonti bölümüne bakış açısını ve ortodontide uzmanlaşma konusundaki motivasyonlarını tespit etmektir.

Gereç ve Yöntemler: Çalışmamıza Kırıkkale Üniversitesi (KÜ), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi (İKÇÜ) ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (VYÜ)'nde eğitim görmekte olan dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri dahil edildi. KÜ (n=141), İKÇÜ (n=169) ve VYÜ (n=74) olmak üzere toplam 384 öğrenci 3 grupta değerlendirildi. Bireylerden ortodonti uzmanlığına bakış açılarını değerlendirmek amaçlı 10 sorudan oluşan anketi doldurmaları istendi. Verilerin değerlendirilmesinde ki-kare testi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin %61,71'i ortodonti bölümünden okul öncesi dönemde haberdar olduğunu belirtti. Uzmanlık dalı seçiminde en dikkat edilen kriter %67,96 ile uzmanlık dalına olan ilgi olarak belirlendi. Uzmanlık yapmayı hayal ettikleri ilk üç bölüm; Protetik Diş Tedavisi, Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ve Ortodonti olarak sıralanmaktadır. Farklı fakülte'deki öğrenciler arasında bu soruya verilen cevapta anlamlı fark bulundu (p<0,05). KÜ ve İKÇÜ'deki öğrenciler en çok maddi kazanç sağlayabileceği bölümü Ortodonti olarak belirtirken, VYÜ'ndeki öğrenciler Protetik Diş Tedavisi olarak belirtti. Hasta bakımı açısından en önemli bölümün sorgulandığı soruya Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü olarak yanıt verdiler. En az önemli olan bölüm ise %5,7 ile Restoratif Diş Hekimliği oldu. Ortodonti bölümü ise en az önemli olarak düşünülen üçüncü bölüm oldu. Diş hekimliği açısından en önemli bölümler sırasıyla Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ve Protetik Diş Tedavisi olurken; Ortodonti beşinci sırada yer aldı. Sınıflar ve fakültelerdeki öğrenciler arasında bu soruya verilen cevap arasında anlamlı fark bulundu (p<0,05).

Sonuç: Farklı üniversitelerdeki diş hekimliği fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin uzmanlıklara bakış açılarında farklılıklar olduğu görüldü. Ortodonti ile ilgili etkilendikleri tanıtıcı deneyimlerde, gelecekte ortodonti bölümüne duyulacak ihtiyacın sorgulanmasında, hasta bakımı açısından en önemli bölümün değerlendirilmesinde ve ortodonti bölümünde uzmanlaşmak istemelerinin nedenlerinde farklılıklar olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Diş hekimliği öğrencileri, Motivasyon, Ortodonti, Uzmanlaşma

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to define the important criteria that play a role in selection of specialization, to determine the perspective of the orthodontic department and their motivations for specialization in orthodontics.

Material and Methods: A total of 384 dentistry students were divided into 3 groups. Forty and fifth grade students studying at Kırıkkale University (KU), İzmir Katip Çelebi University (İKÇÜ), Van Yüzüncü Yıl University (VYU) participated. Individuals were asked to fill out questionnaire composed of 10 questions. The data was analysed by Chi square test.

Results: 61.71 % of the dental students stated that they were aware of the orthodontics department in the pre-school period. The most important criterion was determined as the interest in the specialty in the selection of specialization. Prosthetic Dentistry, Oral, Dental and Maxillofacial Surgery and Orthodontics are the first three departments that students dream of specializing in. There was a significant difference in the answer given to this question among students from different faculties (p<0.05). When evaluated in terms of patient care, Oral and Maxillofacial Surgery was the most important part. The least important criterion was Restorative Dentistry with a rate of 5.7%. Orthodontics was the third department that was considered the least important criterion. In terms of dentistry, Oral, Dental and Maxillofacial Surgery, Prosthetic Dentistry and Orthodontics respectively considered as the most important departments. A significant difference was found between these preferences of students (p<0.05).

Conclusion: We observed that there were differences in the perspectives of students studying at different dental faculties in different universities on specializations. There were differences in the introductory experiences about orthodontics, the questioning of the need for orthodontics in the future, the evaluation of the most important department in terms of patient care, and the reasons for wanting to specialize in orthodontics.

Keywords: Dental students, Motivation, Orthodontics, Specialization

Yazışma Adresi / Correspondence:
Adres:Kırıkkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti A.D., KIRIKKALE, TÜRKİYE
Tel / Phone: +905312991154
Geliş Tarihi / Received: 31.08.2022

Dr. Ebru İLHAN KOÇAK
E-posta / E-mail: ebruilhan@gmail.com
Kabul Tarihi / Accepted: 10.11.2022

GİRİŞ

Ortodonti çene, yüz ve dental sistemlerin gelişimi, maloklüzyon olarak bilinen dentofasiyal anomalilerin etyolojisi, teşhisi ve tedavisi ile ilgilenmektedir. Maloklüzyon kavramı dişlerin sıralanmasındaki bozukluklar ya da dişler ve çenelerin birbirleriyle olan yanlış ilişkileri olarak tanımlanabilir (1). Tme problemleri, çiğneme, yutkunma ve konuşma gibi oral fonksiyonda problemler, periodontal problemler ve çürüğe yatkınlık yanı sıra fasiyal görünümde bozukluklar nedeniyle ayrımcılığa maruz kalma maloklüzyonlu bireylerde karşılaşılabilecek bazı problemlerdendir (2). Bu problemlerin çözümünde rol oynayan uzman diş hekimlerine ortodontistdenilmektedir (3). Uzmanlaşma kavramı, sınırlı alanda yoğunlaşarak verimliliğin artması olarak tanımlanmaktadır. Uygulamaların çeşitlenmesi ve farklılaşması ile diğer sağlık alanlarında olduğu gibi bilimsel gelişmelere paralel olarak diş hekimliği alanında da uzmanlaşmayı önemli kılmıştır (4). Genel diş hekimliğinin yetersiz kaldığı durumlarda, diş hekimliği fakültesi eğitimi sonrası devam eden uzmanlık eğitimleri önemli rol oynamaktadır (5).

Ülkemizde 26.04.2011 tarih ve 27916 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 6225 sayılı ‘Torba Yasa’ da Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi, Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi, Protetik Diş Tedavisi, Endodonti, Restoratif Diş Tedavisi, Çocuk Diş Hekimliği, Periodontoloji ve Ortodonti Bölümü uzmanlaşılabilecek alanlar olarak belirlenmiştir (6). Diş hekimliği fakültesi öğrencileri ve mezunlarının uzmanlaşma eğilimlerinin maddi kazanç, istihdam edilebilirlik, kişisel ilgi, iş güvenliği, dava korkusu ve prestij gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmiştir (7).

Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin farklı uzmanlık dallarında seçim motivasyonlarını, seçimde dikkat ettikleri kriterleri ve uzmanlıklara bakış açılarını değerlendiren çeşitli çalışmalar mevcuttur; Aksoy ve ark diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin Protetik Diş Tedavisi anabilim dalında uzmanlaşma motivasyonlarını değerlendirdiği çalışmasında bölüm ile ilgili düşüncelerin ilk olarak prekllinik dönemlerinde oluşmaya başladığı ve yaşadıkları klinik deneyimler, ders aldıkları öğretim üyelerinin etkisi gibi faktörlerin kariyer seçimlerinde etkili olduğu belirlenmiştir (8).

Farklı üniversitelerdeki diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin ortodonti bölümüne bakış açısını, kariyer seçimlerinde önemli rol oynayan faktörleri tanımlayan çalışmaya

rastlanmamıştır. Çalışmamızın amacı farklı bölgelerde bulunan üniversitelerdeki dişhekimliği fakültesi öğrencilerinin uzmanlık seçiminde rol oynayan önemli kriterleri tanımlamak, ortodonti bölümüne bakış açısını ve ortodontide uzmanlaşma konusundaki motivasyonlarını tespit etmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Etik kurul onayı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu’ndan alınmıştır. (Tarih: 10.7.2020, Karar No: 2020/04-37). Çalışmamız 2019-2020 eğitim yılında Kırıkkale Üniversitesi (KÜ), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi (İKÇÜ) ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (VYÜ)’nde eğitim görmekte olan dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin dahil edildiği epidemiyolojik tanımlayıcı bir araştırmadır.

384 diş hekimliği fakültesi öğrencisi KÜ (n=141), İKÇÜ (n=169) ve VYÜ (n=74) olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Öğrencilerden bilgilendirilmiş gönüllü onam formları alındı ve çalışmamıza gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilerden Sezen Erhamza ve arkadaşlarının kullandıkları anket formlarının doldurmaları istendi (9). Anket formları tablo 1’de gösterilmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Versiyon 20.0, IBM SPSS, Chicago III, ABD) bilgisayar istatistik paket programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar ve Ki-kare testi kullanıldı. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen bireylerin yaşları 20 ile 27 aralığında değişmekte olup yaş ortalaması $23 \pm 1,23$ ’tür. Bireylerin %64,85’i kadın (n=249), %35,15’i (n=135) erkektir. Çalışmaya %59,1’i dördüncü sınıf (n=227), %40,9’u beşinci sınıf (n=157) öğrencilerden oluşan 384 kişi katıldı. Anket formlarında mevcut soruların cevapları incelendi. Anket sorularının cevaplarına ilişkin veriler Tablo 1’de gösterildi.

Tablo 1: Bireylerin sorulara verdikleri cevapların dağılımı, cinsiyete ve sınıflara göre farkları.

Sorular	Tüm bireyler	Fakülteler			Sınıf		p	
	n (%)	KÜ	İKÇÜ	VYÜ	4. Sınıf n (%)	5. sınıf n (%)		
1. Ortodonti bölümünü ilk olarak ne zaman öğrendiniz?								
					0			0,034
A. Okul öncesi	237	87 (%61,7)	131 (%77,5)	19 (%25,67)	151 (%66,5)	86 (%58,5)		
B. Üniversite tercih dönemi	61	21 (%14,8)	15 (%8,87)	25 (%33,78)	35 (%15,41)	26 (%17,6)		
C. Preklinik Dönemi	48	19 (%13,4)	9 (%5,32)	20 (%27,02)	25 (%11,01)	23 (%15,64)		
D. Klinik Dönemi	10	1 (%0,70)	3 (%1,77)	6 (%8,10)	2 (%0,88)	8 (%5,44)		
E. Diğer	28	13 (%9,21)	11 (%6,5)	4 (%5,40)	14 (%6,16)	14 (%9,52)		
2. Ortodonti bölümü ile ilgili hangi tanıtıcı deneyim sizi en çok etkiledi?					0,013			0,018
A. Preklinik dersi	39	17 (%12,05)	17 (%10,05)	5 (%6,75)	18 (%7,92)	21 (%14,28)		
B. Klinik deneyimi	107	44 (%31,2)	36 (%21,3)	27 (%36,48)	53 (%23,34)	54 (%23,78)		
C. Ortodonti dersini anlatan öğretim üyesi	87	25 (%17,7)	38 (%22,48)	24 (%32,43)	61 (%26,87)	26 (%17,68)		
D. Ders kitabı	11	3 (%2,12)	4 (%2,36)	4 (%5,40)	6 (%5,45)	5 (%3,4)		
E. Diş hekimliği fakültesi dergisi/web sitesi	20	7 (%4,96)	12 (%7,10)	1 (%1,35)	15 (%2,64)	5 (%3,4)		
F. Diğer	120	45 (%31,91)	62 (%36,68)	13 (%17,56)	74 (%32,59)	46 (%31,2)		
3. Ortodontik tedavi ile ilgili bu deneyiminizi nasıl değerlendirirsiniz?					0			0,103
A. Çoğunlukla olumlu	109	27 (%19,14)	58 (%34,3)	24 (%32,43)	69 (%30,3)	40 (%27,2)		
B. Biraz olumlu	116	42 (%29,78)	47 (%27,8)	27 (%36,48)	76 (%33,48)	40 (%27,1)		
C. Kararsızım	90	33 (%23,4)	43 (%25,44)	14 (%18,91)	49 (%21,5)	41 (%27,8)		
D. Biraz olumsuz	56	39 (%27,65)	9 (%5,32)	8 (%10,81)	25 (%11,01)	31 (%21,08)		
E. Çoğunlukla olumsuz	13	0 (%0,0)	12 (%7,10)	1 (%1,35)	8 (%3,52)	5 (%3,4)		
4. Ortodontik bölümüne gelecekteki ihtiyaç konusundaki genel algınız ne yöndedir?					0			0,002
A. Çoğunlukla olumlu	148	12 (%8,51)	97 (%57,39)	39 (%52,7)	91 (%40,08)	57 (%38,77)		
B. Biraz olumlu	95	25 (%17,7)	49 (%28,9)	21 (%28,3)	69 (%30,39)	26 (%17,6)		
C. Kararsızım	47	24 (%17,02)	16 (%9,46)	7 (%9,45)	24 (%10,57)	23 (%15,6)		
D. Biraz olumsuz	92	80 (%56,73)	5 (%2,95)	7 (%9,45)	41 (%18,06)	51 (%34,6)		
E. Çoğunlukla olumsuz	2	0 (%0,0)	2 (%1,18)	0 (%0,0)	2 (%0,88)	0 (%0)		
5. Uzmanlık seçiminde dikkat ettiğiniz en önemli kriter nedir?					0,232			0,002
A. Uzmanlık dalına olan ilgi	261	104 (%73,75)	111 (%65,68)	46 (%62,16)	168 (%74,0)	93 (%63,26)		
B. Uzmanlık eğitimi alacağınız fakültenin etkisi	68	20 (%14,18)	35 (%20,7)	13 (%17,56)	29 (%12,77)	39 (%26,5)		
C. Uzmanlık alacağınız şehrin etkisi	17	3 (%2,12)	7 (%4,14)	7 (%9,45)	7 (%3,08)	10 (%6,80)		
D. Uzmanlık eğitiminin maliyeti	9	2 (%1,41)	4 (%2,96)	3 (%4,05)	6 (%2,64)	3 (%2,04)		
E. Uzmanlık programının süresi	8	5 (%3,54)	2 (%1,18)	1 (%1,35)	4 (%1,76)	4 (%2,72)		
F. Diğer	21	7 (%4,96)	10 (%5,91)	4 (%5,40)	13 (%5,72)	8 (%5,44)		
6. Uzmanlık yapmayı hayal ettiğiniz ilk üç bölüm hangileridir?					0,83			0,103
A. Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi	76	33 (%7,8)	43 (%7,67)	19 (%8,75)	32 (%7,11)	44 (%6,5)		
B. Protetik Diş Tedavisi	156	55 (%13,0)	99 (%17,67)	25 (%11,5)	74 (%16,44)	82 (%12,1)		
C. Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi	241	84 (%19,8)	132 (%23,5)	47 (%21,65)	79 (%17,55)	162 (%24,03)		
D. Pedodonti	121	57 (%13,4)	50 (%8,9)	19 (%8,75)	47 (%10,44)	74 (%10,9)		
E. Endodonti	105	38 (%8,9)	43 (%7,67)	30 (%13,8)	58 (%12,88)	47 (%6,9)		
F. Periodontoloji	157	53 (%12,5)	90 (%16,07)	14 (%6,45)	51 (%11,33)	106 (%16,7)		

G. Ortodonti	207	75 (%17,7)	82 (%14,64)	51 (%23,5)	81 (%18)	126 (%18,6)
H. Restoratif Diş Hekimliği	61	28 (%6,61)	21 (%3,7)	12 (%5,5)	28 (%6,22)	33 (%4,89)
7. Hangi uzmanlık dalında daha çok maddi kazanç sağlayabileceğinizi düşünüyorsunuz?					0,005	0,001
A. Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi	19	6 (%4,25)	8 (%4,73)	5 (%6,75)	5 (%2,2)	14 (%8,9)
B. Protetik Diş Tedavisi	116	40 (%28,3)	51 (%30,1)	25 (%33,78)	63 (%27,7)	53 (%33,75)
C. Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi	68	30 (%21,27)	30 (%17,75)	8 (%10,8)	49 (%21,5)	19 (%12,1)
D. Pedodonti	27	6 (%4,25)	12 (%7,0)	9 (12,16)	16 (%7,04)	11 (%7,0)
E. Endodonti	24	7 (%4,96)	6 (%3,55)	11 (%14,86)	6 (%2,64)	18 (%11,46)
F. Periodontoloji	11	1 (%0,7)	9 (%5,32)	1 (%1,35)	5 (%2,2)	6 (%3,82)
G. Ortodonti	118	50 (%25,4)	53 (%31,3)	15 (%20,2)	82 (%36,1)	36 (%22,9)
H. Restoratif Diş Hekimliği	1	1 (%0,7)	0 (%0)	0 (%0)	1 (%0,44)	0 (%0)
8. Hangi uzmanlık dalının hasta bakımı açısından en önemli olduğunu düşünüyorsunuz?					0,001	0,067
A. Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi	66	26 (%18,43)	22 (%13,01)	18 (%24,3)	39 (%17,18)	27 (%17,19)
B. Protetik Diş Tedavisi	54	10 (%7,09)	30 (%17,75)	14 (%18,9)	31 (%13,6)	23 (%14,6)
C. Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi	101	48 (%34,04)	37 (%21,89)	16 (%21,6)	58 (%25,5)	43 (%27,3)
D. Pedodonti	24	5 (%3,54)	16 (%9,46)	3 (%4,05)	18 (%7,92)	6 (%3,82)
E. Endodonti	30	16 (11,3)	5 (%2,95)	9 (%12,16)	10 (%4,40)	20 (%12,7)
F. Periodontoloji	57	19 (%13,47)	30 (%17,7)	8 (%4,05)	37 (%16,2)	20 (%12,7)
G. Ortodonti	30	12 (%8,51)	15 (%8,87)	3 (%4,05)	21 (%9,25)	9 (%5,73)
H. Restoratif Diş Hekimliği	22	5 (%3,54)	14 (%8,28)	3 (%4,05)	13 (%5,72)	9 (%5,73)
9. Hangi uzmanlık dalının diş hekimliği açısından en önemli olduğunu düşünüyorsunuz?					0	0,001
A. Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi	48	25 (%17,7)	13 (%7,69)	10 (%13,51)	21 (%9,25)	27 (%17,19)
B. Protetik Diş Tedavisi	76	20 (%14,18)	41 (%24,2)	15 (%20,27)	53 (%24,4)	23 (%14,64)
C. Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi	121	57 (%40,4)	45 (%26,62)	19 (%25,67)	75 (%33)	46 (%29,29)
D. Pedodonti	16	4 (%2,83)	10 (%5,91)	2 (%2,7)	8 (%3,52)	8 (%5,09)
E. Endodonti	34	17 (%12,05)	6 (%3,55)	11 (%14,86)	12 (%5,28)	22 (%14,01)
F. Periodontoloji	41	10 (%7,09)	29 (%17,1)	2 (%2,7)	25 (%11,01)	16 (%10,19)
G. Ortodonti	37	4 (%2,83)	20 (%11,83)	13 (%17,56)	29 (%12,77)	8 (%5,09)
H. Restoratif Diş Hekimliği	11	4 (%2,83)	5 (%2,95)	2 (%2,7)	4 (%1,76)	7 (%4,45)
10. Ortodonti dalında uzmanlaşmak istiyorsanız bunun en önemli nedeni nedir?					0,003	0,765
A. Profesyonel yaşama katkısı	123	49 (%34,75)	48 (%28,04)	26 (%35,13)	68 (%29,95)	55 (%35,03)
B. Hastaların ihtiyacı	25	7 (%4,96)	13 (%7,69)	5 (%6,75)	16 (%7,04)	9 (%5,73)
C. Maddi kazanç	134	43 (%30,49)	73 (%43,19)	18 (%24,32)	81 (%35,68)	53 (%33,75)
D. Kişisel beceriler	46	12 (%8,51)	18 (%10,65)	16 (%21,6)	26 (%11,45)	20 (%12,73)
E. Diğer	56	30 (%21,2)	17 (%10,05)	9 (%12,16)	36 (%15,85)	20 (%12,73)

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunu oluşturan %61,71'i ortodonti bölümünü okul öncesi dönemde öğrendiğini belirtti. %2,6'sı Ortodonti bölümünden klinik döneminde haberdar olduğunu belirtti. KÜ ve İKÇÜ'ndeki öğrencilerin büyük yüzdesi ortodonti bölümünden okul öncesi dönemde haberdar olduğunu bildirirken; VYÜ'ndeki öğrencilerin çoğunluğu ortodonti bölümüyle tanışıklığının üniversite tercih döneminde olduğunu bildirdi. Bu soruya verilen cevapta dördüncü ve beşinci sınıflar arasında ($p=0,034$) ve farklı fakülteler arasında ($p=0,00$) anlamlı fark mevcuttur ($p=0,034$). Öğrencilerin %27,86'sı Ortodonti bölümünü tanıtıcı dönemde ikinci sırada klinik tecrübeden etkilendiklerini bildirdi. Ders kitapları (%2,86) veya diş hekimliği dergisi/web sitesinin (%5,2) öğrencilerde uzmanlık bölümlerinin tanıtımında en az etkili faktörler olduğu görüldü. KÜ öğrencileri bu soruyu ikinci sırada klinik deneyim olarak yanıtladı. VYÜ öğrencileri ilk sırada klinik deneyimden etkilendiklerini bildirdi. İKÇÜ öğrencileri ise ikinci sırada en çok dersi anlatan öğretim üyesinden etkilendiklerini belirtti. Bu soruya verilen cevapta dördüncü ve beşinci sınıflar arasında anlamlı fark bulundu ($p=0,018$). Ayrıca farklı fakülteler arasında da anlamlı fark vardı ($p=0,013$).

Çalışmaya katılan öğrencilerin %30,2'si ortodontik tedaviyle ilgili ilk deneyimi konusundaki bakış açısının biraz olumlu olduğu görüldü. Bireylerin sadece %3,38'i çoğunlukla olumsuz bulmuştur. Genel yaklaşım ilk deneyimin olumlu olduğu yöndedir. KÜ ve VYÜ ilk deneyimi biraz olumlu olarak değerlendirirken; İKÇÜ öğrencileri çoğunlukla olumlu olarak değerlendirdi. Farklı fakültedeki öğrenciler arasında bu soruya verilen cevapta anlamlı fark bulundu ($p=0,00$). Dördüncü sınıfların beşinci sınıflara göre ilk deneyim konusundaki yaklaşımın daha olumlu görüldü. Dördüncü ve beşinci sınıflar arasında soruya verilen cevapta anlamlı fark bulunmadı ($p=0,133$).

Katılımcıların gelecekte ortodonti bölümüne ihtiyaç konusundaki genel algılarının çoğunlukla olumlu olduğu görüldü. Yalnızca %0,5'lik bir kısım ortodonti bölümüne duyulan ihtiyaç konusunda çoğunlukla olumsuz bakış açısında olduğunu belirtti. İKÇÜ ve VYÜ öğrencilerinin genel algıları çoğunlukla olumlu iken; KÜ'ndeki öğrencilerin genel algıları çoğunlukla olumsuzdur. Bu soruya verilen cevapta farklı fakültelerdeki katılımcılar arasında anlamlı fark vardır ($p=0,00$). Aynı zamanda dördüncü ve beşinci sınıflar arasında da anlamlı fark bulundu ($p=0,001$).

Öğrencilerin uzmanlık dalı seçiminde dikkat ettikleri en önemli kriter sorusuna yanıt 261 öğrenci (%67,96) gibi yüksek bir oranda uzmanlık dalına olan ilgi olarak belirlendi. Uzmanlık eğitiminin süresi ve maliyeti en az önemli kriter olarak belirtildi. Her üç fakültede öğrenim gören öğrenciler en önemli kriterlerinin uzmanlık dalına olan ilgi olduğunu belirtti. Farklı fakültedeki öğrenciler arasında ise anlamlı fark bulunamadı ($p=0,232$). Bu soruya verilen cevapta dördüncü ve beşinci sınıflar arasında anlamlı fark bulundu ($p=0,02$).

Çalışmaya katılan öğrencilerden uzmanlık yapmayı hayal ettikleri ilk üç bölümü seçmeleri istendi. Protetik Diş Tedavisi en fazla tercih edilen bölüm oldu; bunu takiben Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ve Ortodonti bölümleri gelmektedir. Üç ayrı fakültede öğrenim gören öğrencilerin en çok uzmanlık yapmayı istediği bölüm sıralaması yukarıda belirtilenle aynıdır. Farklı fakültedeki öğrenciler arasında bu soruya verilen cevapta anlamlı fark bulundu.

Katılımcıların %30,7'si en çok maddi kazanç sağlayabileceği bölümün Ortodonti olduğunu belirtti. İkinci sırada Protetik Diş Tedavisi bölümü gelmektedir. En az kazanç sağlayan bölümün ise Restoratif Diş Hekimliği ve Periodontoloji olduğu düşünüldü (%0,2). KÜ ve İKÇÜ'deki öğrenciler en çok maddi kazanç sağlayabileceği bölümü Ortodonti olarak belirtirken VYÜ'ndeki öğrenciler Protetik Diş Tedavisi olarak belirtti. Dördüncü ve beşinci sınıflar arasında ($p=0,001$) ve farklı fakülteler arasında ($p=0,005$) bu soruya verilen cevapta anlamlı fark bulundu.

'Hangi uzmanlık dalının hasta bakımı açısından en önemli olduğunu düşünüyorsunuz?' sorusuna öğrencilerin %26,3'ü Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü olarak cevap verdiler. En az önemli olan bölüm ise %5,7 ile Restoratif Diş Hekimliği oldu. Ortodonti bölümü ise en az önemli olarak düşünülen üçüncü bölüm oldu. KÜ ve İKÇÜ öğrencilerinin en önemli bulunduğu bölüm Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi iken; VYÜ'ndeki öğrencilerin verdiği yanıt Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi'dir. Bu soruya verilen cevapta sınıflar arasında anlamlı fark yokken ($p=0,067$); farklı fakülteler arasında anlamlı ilişki vardır ($p=0,001$).

Diş hekimliği açısından en etkili bölüm ilk sırada %31,51 oranıyla Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü, ikinci sırada %19,79 oranıyla Protetik Diş Tedavisi Bölümü olarak belirtildi. Ortodonti bölümü %9,6 oran ile beşinci sırada yer aldı. Her üç fakültedeki öğrencilerin de en etkili bulunduğu bölüm Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü oldu. En az etkili olduğu düşünülen bölüm Restoratif Diş Hekimliği oldu.

Sınıflar ve fakültelerdeki öğrenciler arasında bu soruya verilen cevap arasında anlamlı fark bulundu ($p=0,001$).

Ankette sorulan son soruda öğrencilerin ortodonti dalında uzmanlaşma nedenleri sorgulandı. %34,89'luk oran ile en önemli nedenin maddi kazanç olduğunu belirttiler. Hastaların ihtiyacının ise en az tercih edilen yanıt olduğu görüldü. KÜ ve VYÜ'ndeki öğrencilerde ortodonti anabilim dalında uzmanlaşmada en büyük etkenin profesyonel yaşama olan katkı olduğu belirtilirken, İKÇÜ'ndeki öğrencilerde en büyük etkenin maddi kazanç olduğu görüldü. Bu soruya verilen cevapta dördüncü ve beşinci sınıflar arasında anlamlı fark yoktur, ($p= 0,765$) fakat farklı fakülteler arasında anlamlı fark mevcuttur ($p=0,003$).

TARTIŞMA

Diş Hekimliğinde uzmanlaşma konusunda yapılan çalışmalarda (Aksoy ve Sezen Erhamza) tek bir üniversitede Protetik Diş Tedavisi ve Ortodonti Anabilim Dalında uzmanlaşma nedenleri ve motivasyonları araştırılmıştır; fakat farklı diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin yer aldığı herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple farklı diş hekimliği fakültelerinde alınan eğitimdeki farklılıklar, akademik kadroda bulunan eğiticilerin farklı olması, öğrencilerin farklı bölgelerde yaşam sürmesi gibi faktörlerin, öğrencilerin uzmanlık anabilim dallarına bakış açılarını ve bu konudaki motivasyonlarını etkileyebileceği düşünülerek mevcut çalışmamız planlanmıştır.

Literatürde diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin kariyer planlamaları ile ilgili çalışmalarda birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar öğrencilerin dahil edildiği çalışmalar mevcutken çalışmamıza klinik tecrübe edinmeleri göz önünde bulundurularak dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri dahil edilmiştir (10). Öğrencilerin stres düzeyinin klinik sınıflara doğru artması, klinik deneyimlerin olumlu ve olumsuz yanlarının değerlendirilmesi öğrencilerin uzmanlık eğitimi almak istedikleri bölüm üzerinde etkileyici bir faktördür (11).

Farklı fakültelerden çalışmaya dahil edilen öğrencilerin büyük yüzdesi okul öncesi dönemde ortodonti bölümünden haberdardı. VYÜ öğrencilerinin çoğu diğer iki fakülteye göre daha geç haberdar olsa da klinik dönemde neredeyse tüm öğrenciler ortodonti bölümünü öğrenmişti. Ortodontik tedavinin pubertal atılım dönemi ve öncesinde yani küçük

yaşlardaki bireylerde daha çok uygulanıyor olması ve ortodonti bölümünün popülerliğinin fazla olması öğrencilerin çoğunun üniversite eğitimi öncesi ortodonti bölümünden haberdar olmalarının sebebi olarak gösterilebilir (12,13). Ayrıca özellikle adolesanlar ve genç erişkinler için fiziksel görünüm sosyal etkileşimde oldukça önemlidir (14,15). Gülümseme ve dental görünümün fasiyal estetiğin en önemli parçalarından olduğunu düşünürsek bireylerin ortodonti bölümüyle fakülte öncesi dönemde tanışması oldukça kabul edilebilirdir.

Öğrencilerin çoğunluğu ortodontiyle ilgili en çok klinik tecrübeden etkilendiğini belirtti. KÜ ve VYÜ öğrencilerinin çoğunluğu klinik tecrübenin daha etkili olduğunu ifade ederken; İKÇÜ öğrencileri dersi anlatan öğretim üyelerinden klinik deneyime göre daha çok etkilendiğini belirtti. Farklı fakültelerdeki akademik kadronun öğrencilerin uzmanlık alanı seçiminde etkili bir faktör olduğu söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin ortodonti ile ilk deneyimlerinin genellikle olumlu olduğu görüldü. Bireylerin sadece %3,38'i çoğunlukla olumsuz bulmuştur. Dördüncü sınıfta öğrenim görenlerin ortodonti ile ilgili deneyimlerinin beşinci sınıftaki öğrencilere göre daha olumlu olduğu görüldü. Klinik sınıflar arttıkça artan stres düzeyi ortodonti ile ilgili ilk deneyimleri olumsuz etkilemiş olabilir. Farklı sınıflar arasında elde edilen bu veri öğrencilerin stres düzeyinin klinik sınıflara doğru arttığını belirten çalışmalar ile uyumludur (11). İKÇÜ öğrencileri diğer iki fakülteye göre daha olumlu yaklaşım göstermiştir. Üniversitede edindikleri ortodonti deneyimi bu fakülteye öğrencileri daha pozitif yönde etkilemiş olabilir.

Çalışmamızda ortodonti bölümüne gelecekte duyulan ihtiyaç konusu sorgulandığında cevabın VYÜ ve İKÇÜ öğrencilerinde oldukça olumlu olduğu gözlenirken; KÜ öğrencilerinin ortodonti bölümüne ihtiyaç konusundaki bakış açısının çoğunlukla olumsuz olduğu gözlemlendi. Yapılan araştırmalarda dünya genelinde %56 oranında malokluzyon varlığı bildirilmiştir. Afrika'da %81 ve Avrupa'da %72 oranıyla en yüksek malokluzyon ve dental anomaliye bu bölgelerde rastlanıldığı bildirilmiştir (16). Malokluzyon prevalansının bu oranda yüksek oluşu göz önüne alındığında VYÜ ve İKÇÜ öğrencilerinin bu konudaki düşüncesinin doğruluğu görülmektedir. KÜ öğrencilerinin olumsuz düşüncesi klinikte karşılaştıkları hastalarda ortodontik bozukluğu teşhis edememeleri bu sebeple ortodontik tedavi

ihtiyacını düşük olarak değerlendirmeleri veya fakülteye başvuran hastalardaki ortodontik tedavi isteği ve motivasyonunu düşük olarak gözlemlemelerinden kaynaklı olabilir.

‘Uzmanlık seçiminde dikkat ettiğiniz en önemli kriter nedir?’ sorusuna verilen yanıt uzmanlık dalına olan ilgidir. Uzmanlık eğitiminin süresi ve maliyeti en az önemli kriterler olmuştur. Uzmanlık dallarının eğitim süresinde bir yıllık fark bulunması öğrencilerin bu kriteri önemsememesine neden olmuş olabilir. Çalışmamızın bu bulguları yapılan benzer çalışmalarla uyum göstermektedir (17). Üç farklı fakültedeki öğrencilerin hepsi en önemli kriter olarak uzmanlık dalına olan ilgiyi seçmiştir. Farklı eğitici kadro ve şehir bu soruda bir farklılık oluşturmamıştır. Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin uzmanlık yapmayı hayal ettikleri bölümlerin seçilmesi istenilen soruya benzer sorular başka çalışmalarda da sorgulanmıştır ve en çok uzmanlık yapılmak istenen bölüm birinci sırada Ortodonti, ikinci sırada Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi olarak belirtilmiştir (18). Benzer bir sonuç Brezilya’daki diş hekimliği fakültesi öğrencilerinde de görülmüştür, en fazla uzmanlık yapılmak istenen bölüm Ortodonti olarak seçilmiştir (19). Çalışmamızda üç ayrı fakültede değerlendirilen bu soruya birinci sırada Protetik Diş Tedavisi cevabı verilmiştir, bunu takiben Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi ve Ortodonti bölümleri gelmektedir. Protetik Diş Tedavisi bölümünde motivasyonun araştırıldığı bir çalışmada uzmanlık hizmeti sunmanın hazzı uzmanlık seçimini etkileyen en önemli faktör olarak belirtilmiştir; bizim çalışmamızda ayrıca neden en çok Protetik Diş Tedavisi bölümünün seçildiği araştırılmamıştır (20). Bu durumun sebebinin araştırılması için daha ayrıntılı anket çalışmaları yapılması düşünülebilir. Dördüncü ve beşinci sınıflar arasındaki kıyaslamada Ortodonti bölümünde uzmanlaşmak istemeleri arasında belirgin bir fark ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İki sınıftaki öğrenciler de üçüncü sırada Ortodonti bölümünü tercih etmiştir.

Öğrenciler en yüksek maddi kazanç sağladığını düşündükleri bölümleri birinci sırada Ortodonti, ikinci sırada Protetik Diş Tedavisi bölümü olarak belirttiler. Diğer ülkelerde yapılan farklı çalışmalarda sonuçlar çalışmamızı desteklemektedir; ilk sırada Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü, ikinci sırada Ortodonti bölümü gelmektedir (17). En az maddi kazanç sağlayan bölüm olarak Restoratif Diş Hekimliği bölümünü düşünmüşlerdir. Yapılan başka çalışmalarda en az maddi kazanç sağlayan bölümü Ağız, Diş

ve Çene Radyolojisi olarak belirtilmiştir (17). Öğrenciler arasında en fazla uzmanlaşmak istenen alan olan Protetik Diş Tedavisi bölümü ve ikinci sırada gelen Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümü maddi kazanç açısından ortodonti bölümüne göre daha geride yer almaktadır. Çalışmamızda öğrencilerin uzmanlık dalı seçiminde dikkat ettikleri en önemli kriter sorusuna verdikleri uzmanlık dalına olan ilgi cevabı bu sonucu doğrular niteliktedir.

Hasta bakımı açısından en önemli olduğu düşünülen bölüm birinci sırada Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi’dir. Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümünde yapılan cerrahi işlemler hastaların yaşantılarında büyük değişimlere sebep olabilmektedir (21). Bu nedenle hasta hayatlarına daha yakından dokunmak öğrencileri hasta bakımı açısından bu bölüme yönlendirmiş olabilir. Takiben Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi bölümü gelmektedir. Radyolojik ve dental muayene ilk teşhis ve detaylı bilgi analizleri içerdiğinden bu bölümün seçilmesinde etkin rol oynamış olabilir. Ortodonti bölümü ise son sıralarda yer almaktadır. Öğrenciler arasında ortodonti bölümüne daha çok estetik amaçlarla başvurulduğu düşüncesinin olması; hasta bakımı açısından ortodonti bölümünün diğerlerine göre daha az önemli düşünülmesine yol açmış olabilir. Fakülteleri ayrı değerlendirecek olursak; KÜ ve İKÇÜ öğrencilerinin en önemli bulduğu bölüm Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi iken; VYÜ’deki öğrencilerin verdiği yanıt Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi’dir. Farklı bir ülkede hasta bakımı açısından önemli bölümlerin araştırıldığı başka bir çalışma sonuçlarına göre Ortodonti hasta bakımı açısından en etkin bölüm olarak belirtilirken, Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi hasta bakımından en az etkin bölüm olarak belirtilmiştir (20). Farklı ülkelerde hatta aynı ülkede farklı bölgelerdeki fakültelerde hasta bakımı açısından yaklaşımın farklılık göstermesinin nedeni sık karşılaşılan hasta popülasyonun ihtiyaçlarının farklılık göstermesinden kaynaklanabilir.

Diş hekimliği açısından etkili bölümün Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Bölümü olduğu görülmektedir, bunu takiben Protetik Diş Tedavisi bölümü gelmektedir. Diş hekimliği üzerinde genel etkinin sorgulandığı bir çalışmada Ortodonti ve Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi bölümleri eşit yüzde ile uzmanlık alanları içerisinde ilk sırada yer almaktadır (17). Bizim çalışmamızda ise Ortodonti branşı sekiz uzmanlık alanı içerisinde beşinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde yapılan benzer bir çalışmada, diş hekimliği açısından Ortodonti bölümü bizim çalışmamıza benzer sıralamalarda (4.sırada)

yer almaktadır. Ülkemizde diş hekimliği ve hasta bakımında etkinlik açısından Ortodonti bölümü son sıralarda yer almaktadır.

Öğrencilere Ortodonti alanında uzmanlaşmak istemelerinin en önemli nedeni sorulduğunda en büyük yüzdenin maddi kazanç olduğu belirtildi. KÜ ve VYÜ’ndeki öğrencilerde ortodonti anabilim dalında uzmanlaşmada en büyük etkenin profesyonel yaşama olan katkı olduğu belirtilirken İKÇÜ’ndeki öğrencilerde en büyük etkenin maddi kazanç olduğu görüldü. Noble ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ‘ortodonti tutkusu’ ortodonti bölümünde uzmanlık yapmak istemelerinin en önemli nedeni olarak belirtilirken ikinci sırada entelektüel olarak ilgi çekici bulmaları gelmektedir (22). Suudi Arabistan’da yapılan başka bir çalışmada da benzer olarak entelektüel olarak ilgi çekici olması ve ortodonti tutkusunun en önemli nedenler olduğu görülmüştür (23). Yapılan başka çalışmada öğrenciler Ortodonti Bölümünde uzmanlık yapmak istemelerinin sebebinin pozitif üniversite deneyimi, entelektüel olarak ilgi çekici olması ve genç ortodonti hastalarıyla çalışmanın motive edici olmasından kaynaklandığını bildirmiştir. Maddi kazanç öğrenciler tarafından önemsiz bulunan bir faktör olmuştur ve seçilmemiştir (24).

Ayrıca uzmanlık eğitimi almış ortodontistler ve genel diş hekimlerinin yaptıkları tedavilerin kalite ve sürelerinin değerlendirildiği çalışmalarda ortodontistlerin daha başarılı tedavi sonuçlarına daha kısa sürede ulaştığı belirtilmiştir (25,26). Bu nedenle, diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin uzmanlık alanına bakış açıları ve motivasyonları araştırmaya değer görülmüş ve uzmanlık eğitimi almanın daha başarılı tedavi sonuçlarını beraberinde getirdiği görüldüğünden önemli olduğu vurgulanmak istenmiştir.

Sonuç olarak çalışmamızda farklı yörelerde yer alan diş hekimliği fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin uzmanlıklara bakış açılarında farklılıklar olduğu görüldü. Ortodonti ile ilgili etkilendikleri tanıtıcı deneyimlerde, gelecekte ortodonti bölümüne duyulacak ihtiyacın sorgulanmasında, hasta bakımı açısından en önemli bölümün değerlendirilmesinde ve ortodonti bölümünde uzmanlaşmak istemelerinin nedenlerinde farklılıklar olduğu görüldü. Bunun yanında öğrencilerin çoğunun okul öncesi dönemde ortodonti bölümünden haberdar olduğu, ortodonti bölümünde uzmanlaşmaya genellikle olumlu baktıkları ve uzmanlık dalı seçimlerinde en önemli kriterin o uzmanlık dalına olan

ilgilerinin olduğu belirlendi.

Çatışma beyanı: Yazarların beyan edeceği herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Ana fikir/planlama:;TSE,Eİ,ASÇC,BA analiz-yorum:; TSE,Eİ, ,veri sağlama:;TSE,Eİ,SÇC,BA yazım:; Eİ, TSE gözden geçirme ve düzeltme;TSE,Eİ,SÇC,BA onaylama.TSE

Destek ve Teşekkür Beyanı: Araştırmamızın gerçekleştirilmesi için herhangi bir maddi destek sağlanmamıştır.

Etik Kurul Onamı: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu’ndan alınmıştır. (Tarih: 10.7.2020, Karar No: 2020/04-37).

KAYNAKLAR

1. Mageet AO. Classification of skeletal and dental malocclusion: revisited. Published online Stomatology EDU Journal.2016;3(3-4):205-11.
2. Proffit W, Fields H. Contemporary Orthodontics. 5th ed. Elsevier; 2012.
3. Dewey M. Who is an “orthodontist”? Am J Orthod Dentofac Orthop. 2015;147(5):523-4.
4. Taşşöker M, Çelik M. Diş hekimliği öğrencilerinde mezuniyet sonrası kariyer ve uzmanlık motivasyonu. Selcuk Dent J. 2019;6(4):108-11.
5. Abdulwahab A, Almotairi A, Alkhamis W. Emerging Trends in Dental Specialty and Employment Choice Among Male Dentists Graduating from King Saud University between 2005 and 2015. Egypt J Hosp Med. 2018;70(6):943-
6. Taşşöker M, Kök H, Özcan Şener S. Knowledge on dental specialties among dental patients who referred to a dental faculty. Yeditepe Dent J. 2017;13(3):25-30.
7. Kanmodi KK, Badru AI, Akinloye AG, Wegscheider WA. Specialty choice among dental students in Ibadan, Nigeria. African J Heal Prof Educ. 2017;9(1):21.
8. Aksoy A, Yanıkoğlu N. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalında Uzmanlaşma Konusundaki Motivasyonlarının Değerlendirilmesi. J Chem Inf Model. 2013;53(9):1689-99.

9. Sezen Erhamza T, Çınarsoy Cigirim S. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Ortodonti Anabilim Dalında Uzmanlık Eğitimi Alınması ile İlgili Bakış Açıları. *Selcuk Dent J.* 2021;435:427-435.
10. Halawany HS. Career Motivations, Perceptions of the Future of Dentistry and Preferred Dental Specialties Among Saudi Dental Students. *Open Dent J.* 2014;8(1):129-35.
11. Çelik Ç, Tuncer D. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinde Strese Neden Olan Faktörlerin Değerlendirilmesi. *J Dent Fac Atatürk Uni.* 2015;25(2):189-94.
12. Benson PE, Javidi H, Dibiasi AT. What is the value of orthodontic treatment? *Br Dent J.* 2015;218(3):185-90.
13. Wendling N, Kim-Berman H IM. Dental students' interest in orthodontic careers: do orthodontic-related experiences and faculty and practitioner role models matter? *Angle Orthod.* 2022;92(6):787-95
14. Claudino D, Traebert J. Malocclusion, dental aesthetic self-perception and quality of life in a 18 to 21 year-old population: A cross section study. *BMC Oral Health.* 2013;13(1):2-7.
15. Dos Santos PR, Meneghim M de C, Ambrosano GMB, Filho MV, Vedovello SAS. Influence of quality of life, self-perception, and self-esteem on orthodontic treatment need. *Am J Orthod Dentofac Orthop.* 2017;151(1):143-7.
16. Lombardo G, Vena F, Negri P, Pagano S, Barillotti C, Paglia L et al. Worldwide prevalence of malocclusion in the different stages of dentition: A systematic review and meta-analysis. *Eur J Paediatr Dent.* 2020;21(2):115-22.
17. Dhima M, Petropoulos VC, Han RK, Kinnunen T, Wright RF. Dental Students' Perceptions of Dental Specialties and Factors Influencing Specialty and Career Choices. *J Dent Educ.* 2012;76(5):562-73.
18. Shin JH, Kinnunen TH, Zarchy M, Da Silva JD, Chang BMW, Wright RF. Factors Influencing Dental Students' Specialty Choice: A Survey of Ten Graduating Classes at One Institution. *J Dent Educ.* 2015;79(4):369-77.
19. Freire M do CM, Jordao LMR, de Paula Ferreira N, de Fatima Nunes M, Queiroz MG, Leles CR. Motivation Towards Career Choice of Brazilian Freshman Students in a Fifteen-Year Period. *J Dent Educ.* 2011;75(1):115-21.
20. Zarchy M, Kinnunen T, Chang BM, Wright RF. Increasing Predoctoral Dental Students' Motivations to Specialize in Prosthodontics. *J Dent Educ.* 2011;75(9):1236-43.
21. Sebastiani AM, Gerber JT, Bergamaschi IP, et al. Individuals Requiring Orthognathic Surgery Have More Depression And Pain Than Controls. *Braz Oral Res.* 2021;35:1-6.
22. Noble J, Hechter FJ, Karaiskos N, Wiltshire WA. Motivational factors and future life plans of orthodontic residents in the United States. *Am J Orthod Dentofac Orthop.* 2010;137(5):623-30.
23. Al-Hamlan Nasir, M. A-RM, AL-Shraim, Ashraf E-M. Motivations and future practice plans of orthodontic residents in Saudi Arabia. *J Orthod Sci.* 2013;2(2):67-72.
24. Sam G. Orthodontics as a prospective career choice among undergraduate dental students: A prospective study. *J Int Soc Prev Community Dent.* 2015;5(4):290-5.
25. Marques LS, De Freitas Junior N, Pereira LJ, Ramos-Jorge ML. Quality of orthodontic treatment performed by orthodontists and general dentists: A blind comparative evaluation. *Angle Orthod.* 2012;82(1):102-6.
26. Abei Y, Nelson S, Amberman BD, Hans MG. Comparing orthodontic treatment outcome between orthodontists and general dentists with the ABO index. *Am J Orthod Dentofac Orthop.* 2004;126(5):544-8.